

Úloha časů v literárních narativních textech

Zpracování předkládané diplomové práce se volbou tématu pohybuje na pomezí textové lingvistiky a teorie literatury; toto propojení se projevuje nejprve v kompozici práce – kapitolou z problematiky obecně a textově lingvistické, dále kapitolou literárně-teoretickou a následně kapitolou aplikující lingvistické a literárně-teoretické poznatky na analýzu tří literárních textů s cílem charakterizovat jazykové prostředky, jež se podílejí na konstituci výpovědních plánů a textových postupů v literárních narativních textech.

Zpracování tématu bylo nejednoduché již vzhledem k chybějící české terminologii – diplomantka si úspěšně poradila s nejednoznačností francouzských termínů *discours – histoire – récit* v pracích E. Benvenista, J.M. Adama, D. Maingueneau, i s některými termíny H. Weinricha přeloženými do francouzštiny, jako např. *le commentaire*.

První kapitola je věnována charakteristice slovesných časů, jež jsou základem výpovědních plánů, v jejichž rámci produktor realizuje text. Srovnává základní členění Benvenistovo (*discours-histoire*) s rozšířeným schematem J.M. Adama (*plan d'énonciation actuelle orale, écrite, plan d'énonciation historique, plan d'énonciation proverbiale et logique*). Komentuje práce D. Maingueneau, které zaznamenaly posun v dělení výpovědních plánů na dvě základní skupiny (*plan d'énonciation actuelle, plan d'énonciation non actuelle*). Rozborem slovesných časů v *Grammaire textuelle du français* (H. Weinrich) obohacuje pohled na problematiku z hlediska německé textové lingvistiky integrující slovesné časy do světa interakce (*les temps du commentaire*) či světa vyprávěného (*les temps du récit*) a rozlišující podle užití časů v narativním textu hlavní plán dějové linie a vedlejší (nejčastěji) popisný plán.

Dotaz:

Str.6 – opravdu řadí E. Benveniste imparfait pouze do výpovědního plánu historického?

Druhá kapitola již v samotném nadpisu nese všechna rozebíraná témata: charakteristiku narativního textu, vyprávěcích časů a literárního narativního textu. Vycházejíc z prací G. Genetta, zaměřuje se diplomantka na charakteristiku vztahů *čas příběhu – čas vyprávění – čas narace* a dále na charakteristiku vypravěče, *vztah vypravěče a vyprávěného příběhu*. I zde řeší terminologickou otázku, tentokrát *histoire – récit – narration*. Tato charakteristika je následně doplněna textově-lingvistickým hlediskem P. Charaudeaua rozvíjejícího teorii G. Genetta v otázce *statutu vypravěče a identity vypravěče*.

Obě teoretické kapitoly prokazují bezpečnou znalost problematiky z hlediska lingvistického i literárně-teoretického. Přínosný je též diplomantčin výběr ukázek a zasvěcený komentář svědčící o kreativním propojení poznatků o „slově a slovesnosti“. (Zde mělo být věnováno více pozornosti ortografické úpravě ukázek - kumulovaná absence francouzských akcentů, např. str. 11, 12).

Závěrečná třetí kapitola je věnována rozboru ukázek literárních narativních textů s přesahy mezi jednotlivými výpovědními plány i mezi statuty vypravěče. Cílem této kapitoly je vymezení a charakteristika slovesných časů v synergii s dalšími jazykovými jednotkami konstituujícími výpovědní plány v literárním narativním textu. Metodologicky vychází z textově-lingvistického pojetí výpovědních plánů D. Maingueneau (*aktuální / neaktuální výpovědní plán*), dále z teorie *časového reliefu* rozpracované H. Weinrichem, a z pojetí *statutu vypravěče a identity vypravěče* P. Charaudeaua. K rozboru diplomantka vybrala tři

úryvky z literárních narativních textů lišících se stylově, žánrově i dobou vzniku (N.Sarraute, S.de Beauvoir, G.de Maupassant). Každou analýzu předchází stručná charakteristika autora, jeho zařazení do literárně-historického a literárně-teoretického kontextu a uvedení do metody rozboru. Analýza přinesla zajímavé komentáře k přesahům jednotlivých výpovědních plánů, ke změnám statutu vypravěče a k jazykovým prostředkům, jež tyto změny podmiňují. V závěru diplomantka upozorňuje na možnosti francouzštiny oproti českému systému slovesných časů, který neumožňuje takto viditelné prolínání výpovědních plánů a jejich přesahy jsou proto rozostřené.

V této kapitole diplomantka rovněž prokázala schopnost propojit poznatky z oblasti lingvistické i literárně-teoretické a aplikovat je tvůrčím způsobem na rozbor konkrétních literárních textů.

Práci doprovází reprezentativní bibliografie autorů frankofonních a českých z oblasti textové lingvistiky, obecné lingvistiky, syntaxe, stylistiky a z oblasti literárně-teoretické. Francouzské, české i anglické resumé prezentují přehledně a srozumitelně hlavní myšlenky práce.

Diplomová práce Kristýny Bělohradské je zdařilým příspěvkem k problematice fungování slovesných časů v literárním narativním textu. Práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci.

Doporučuji k obhajobě.

V Praze, 5.září 2008

PhDr.Hana Loucká,CSc.
vedoucí práce